

'BIBELEN LETT Å LESE'

Bibelselskapets fortsatte reise langs skråplanet.

"I am asked, What is your view of the Holy Letters? I answer, What thought my Master of them? How did he appeal to them? What use did he make of them? What were their smallest details in his eyes?" (Louis Gaussen; God-Breathed; ch.2)

"The Bible is a very important book, and it deserves our utmost care. And if we believe that every word of the Bible is inspired by God, how can we be careless of these words?"

"The relationship... between the Bible and its intended readers is not simple and direct. It is conditioned by the reader's relationship to Christ and to his Church. The Bible itself declares that it is not easy to be understood by all." (Michael Marlowe; Against the Theory of 'Dynamic Equivalence'; intro; ch.1)

Dag Jørgen Høgetveit; mars 2021

'Bibelselskapet - Ny og lettlest oversettelse!', leses det av en klistrelapp på omslaget; Bibelselskapet har levert en Lukas-prøvetekst til 'Bibelen lett å lese'. Og uten dekning i realitetene kalles bokprosjektet for 'Bibelen', for 'oversettelse'.

Så - hvor lettlest er 'Lukas lett å lese'?

"Den nyaste bibelomsetjinga, Bibel 2011, ér faktisk ei tekst som er lett å lesa. Ho kjem godt innanfor definisjonen for lettlesen tekst. Og likevel: I Bibel 2011 er det 13 ord i kvar setning. I Lukas lett å lese er det sju." (bibel.no) (Det presiseres at "Lett å lesa ikkje er ei forenkla utgåve av Bibel 2011. Lett å lesa er ei sjølvstendig bibelomsetjing.")

Lukas lett å lese synes følgelig være lettere enn lettlest; "Teskten er svært "fri", nesten som en barnebibel for voksne, knapt en oversettelse". (Sverre Bøe; Utsyn 26.02.21) (Gud utga forresten aldri noen 'barnebibel'.)

Bibeloversettelse ble en veletablert reformatorisk 'genre'; og leverer man noe annet bør det også kalles noe annet; Jakob van Bruggen (The Future of the Bible; pp.50-1): "... it was the Dutch States-General translation, the last Reformation translation considered authoritative to be completed, which came to represent both the conclusion and the climax of Reformation translation work."

"The Synod of Dort <1618-19> decided to be as literal as possible in the new translation. The delegates wished to avoid the extreme of Reuchlin, who thought translators should keep the Hebrew word order, as well as that of Luther, who was often exceptionally free in his renderings. Where the Dutch had to violate the literal expression of the original, the literal translation was indicated in marginal notes while the main text gave a freer translation. The Synod of Dort wanted Bible readers to be able to read Scripture in the words God has chosen with as little intervention as possible by the translators. This intention was demonstrated by a number of the regulations that were similar to those followed by the English translators. For example, words added for the sake of clarity were printed in a different typeface and placed between brackets. Difficult translations were explained in the margin and alternative renderings given." Og en slik bok (basert på den tradisjonelle grunntekst) er hva vi er i behov av, mens Bibelselskapet stadig går i motsatt retning.

Hvem lærte den norske almue å lese, om ikke (evangelisk-luthersk) kristendom? (Og hvorfor avtar leseferdigheten og yngre menneskers evne til å forholde seg til en lengre tekst?)

Hvordan var en engelsk ploughboy's leseferdighet fem hundre år tilbake?

Dr. Jonathan D. Moore skriver (The Authorized Version: The Influence of William Tyndale's Translations; se tbsbibles.org): "In his preface to his 1526

Testament, Tyndale recognizes that his translation contains 'wordes which are nott comenly used' (and that was a gross understatement for the ones he had just coined!) and acknowledges that 'scripture useth many wordes which are other wyse understoode of the comen people'. It is to be noted that Tyndale's response to this was to append tables to his translation of this 'wordes which are nott comenly used' rather than dilute the translation itself or depart from the strict meaning of the original. The ploughboy was set up for an education: a book that would not leave him where he was, but would elevate him not just spiritualley but intellectually."

I motsatt ende finner vi Bibelselskapets generalsekretær Paul Erik Wirgenes som (ved siden av å sikte mot mennesker med mer bestemte lesehindringer) konstaterer "... en ganske alminnelig endring i folks leseferdigheter, som gjør at vi tror mange vil ha glede av denne oversettelsen." (Dagen 25.01.21)

Hva skjer så under Bibelselskapets parafrasering (en prosess som for anledningen innbefatter teksten tilføyet informasjonen uten grunntekstgrunnlag, altså 'noten' flyttet inn i 'bibel'-teksten)?

Punktum er definert som "skrifttegn for lengre stans". Rent teknisk finner jeg en tekst som stadig stanser tunglest.

Sverre Bøe igjen: Setningene er svært korte. Luk 8,1-4 er én setning på gresk, men hele 13 setninger her. Krevende ord omskrives: "Disippel" blir "lærling", "neste" blir "medmenneske" og "tiende" blir "tidel".

Men en annen, tyngre agenda skinner gjennom, der "umoderne" ord omskrives, selv om der <de er> lette å lese. "Synd" blir "bryte med Guds vilje" eller "gjøre galt". "Vende om" blir "snu om på livet". "Frelse" blir "berge" eller "redde". Variasjonene blir mange, og noen er uheldige. Luk 4,1-13 har både "friste" og "utfordre" for det samme greske ordet, og 14,17-23 har både "slave" og "tjener" for det samme greske ord. I tillegg blir både "skriftlærd" og "fariseer" til "ekspert på loven". Fadervår (11,2-4) endres kraftig, og grunntekstens "... omkring 30 år" er blitt "33 år" (3,23).

Også noen noter er tvilsomme, som påstanden om arrangert ekteskap (2,5). Jeg mener også at noten til 16,23 antyder et kritisk bibelsyn."

Og apropos noter: Kap.23,17 er i sin helhet forvist til en note som forteller at "Noen gamle manuskripter legger til etter vers 16: ... Ordene mangler i de fleste gamle manuskriptene." Wilbur N. Pickering opplyser hertil (N.T. with Commentary) at "About 2% of the Greek manuscripts, of objectively inferior quality, omit verse 17 entirely".

"Det jeg nå skal fortelle", skriver Lukas (1,5) - eller forresten; det er det Bibelselskapet som (uten at det hjelper forståelsen) skriver; noe leseren ikke kan vite uten å kjenne bibel-teksten; men altså (v.5): "Det jeg nå skal fortelle, skjedde da Herodes var konge i Judea. Prestene i tempelet i Jerusalem var delt inn i grupper. En av dem var gruppen til Abia. Sakarja var en av prestene i denne gruppen. Kona hans het Elisabet. Hun var fra samme slekt som Sakarja. Det var slekten etter Aron, den første presten i Israel."

Hvor NO30 har 32 ord i én setning har Lukas lætt å lese 58 ord fordelt på 7 setninger. Sammenholdt med NO30 vil fremgå Bibelselskapets (informasjons-) tillegg: "I de dager da Herodes var konge i Jødeland, var det en prest ved navn Sakarias, av Abias skifte, og han hadde en hustru av Arons døtre, og hennes navn var Elisabet."

Under altertjeneste i Templet viser seg for Sakarias en engel; "Sakarja skvatt da han så engelen. Han ble livredd."

Ordvalget er fjernt fra det 'tradisjonelle' uten at det hjelper forståelsen - tvert om svekkes den. "... he was troubled <av gr. tarasso; opprøre, bringe i uro, oppvige, skremme, forvirre>, and fear <av gr. fobos; frykt, ærefrykt> fell upon him" (A.V.); "... blev han forferdet, og frykt falt på ham." (NO30) (Og legg merke til hvordan frykten både i engelsk og norsk er noe som 'faller på' ham; slik blir det når man følger originalteksten. Uforståelig språk? Nei.)

Hvorfor Bibelselskapet ikke følger opp med 'Vær ikke livredd, Sakarja', men kun "Vær ikke redd..." ...?

3

Vers 13 fortsatt; "... la deg overraske" står det bakpå Lukas lett å lese - og ja; litt overrasket: hva ble mer forståelig ved at Skriftens "din hustru Elisabet skal føde dig en sønn" omskrives, utvides til "Din kone, Elisabet, skal føde et barn, du skal få en sønn"? Kan man i feminisismens tidsalder ha funnet presserende å fremheve at også fru Sakarias skal få et barn når Sakarias skal få et?

Adressaten, Sakarias, skal altså få en sønn, og "Den hellige ånd skal fylle ham helt fra han ligger i mors mage"; det tradisjonelle "liv", i betydning nedre del av overkroppen blir vel vanskelig, og endog en mann kan jo ha en direktør "i magen".

"Den hellige ånd skal fylle ham"; med hva da? Skriften sier "han skal fylles med den hellige ånd", "filled with the Holy Ghost", "erfüllt werden mit dem Heiligen Geist."

Der kommer en engel til Maria også, og "Hun skvatt da hun hørte ordene hans" (v.29); eller det gjorde hun neppe; "hun blev forferdet over hans ord".

"Hør! Du skal få barn". Jeg vet ikke hvorfor et ord som ikke betyr "hør" blir til "hør" eller hvorfor unnfangelsen blir borte; "behold, thou shalt conceive in thy womb", "se, du skal bli fruktsommelig"; (engelen forteller straks etter Maria om hennes slektning "som kaltes ufuktbar" - men naturligvis ikke helt slik i Lukas lett å lese).

Vers 38: "Maria sa: "Her er jeg! ..."" Hvor Bibelselskapet har slik tilleggsinformasjon fra vet jeg ikke - den finnes ikke i Bibelen; men et konstruert emosjonelt utbrudd (med utropstegn) gjør kanskje teksten 'lett å lese'?

"The tendency of our times is to magnify the value of spontaneous feelings and subjective impressions, while belittling the need for careful study and learning. The triumph of this subjective approach to everything is nearly complete. The text has become just another medium to be used for stimulating emotions, and the whole question of its objective accuracy and authority does not even arise.

Knowledge and even rational thought become less and less important in this atmosphere, and so language as a vehicle of thinking and instruction degenerates." (Marlowe; ch.25)

Kapitel 1s siste vers: "Gutten <barnet> Johannes <navnet tilføyet> vokste. Han ble sterk i kropp <tilleggsinfo.> og sinn <ånden; av pneuma; "sinn" er i Skriften typisk en oversettelse av gr. nous; jf. Rom.12,2>."

Bibelselskapets den Døber, som "skal ha samme ånd og kraft som Elia" (v.17), blir ikke eksplisitt sterk i ånden.

Kapitel 2 begynner tilforlatelig med kjent ordlyd "Det skjedde i de dager ..."; "Det skjedde i de dager da Augustus var keiser."

Men dette er da vitterlig å skli til sides for (grunn-)tekstens retning, nemlig at "det skjedde i de dager at det utgikk et bud ..." riktignok fra keiser Augustus, men dét er altså ikke tekstens fokus; "... en Befaling ... at al Verden skulde indskrives (i Mandtal)" som det vil stå i en norsk 1800-talls oversettelse (med "i Mandtal" i parentes da ordene er tilføyet teksten). Men 'manntall' blir vel for vanskelig - Lukas lett å lese skriver "lister" hvormed også innskrivningens hensikt fordunkles; at bøker Bibelselskapet kaller Bibelen evt. skulle bidra til utvidet ordforråd er ikke å forvente. ("Bibelspråket er nytt. Det kan ein merke ved at lite brukte, vanskelege og uforståelege ord er borte. Ein prest frå Vestlandet sendte oss ei lang liste med nynorskord som konfirmantane ikkje forstod. Desse orda er no borte," opplyser Bibelselskapets generalsekretær Stein Mydske ifm. 'Bibél 2011' (Dagen 31.10.11).)

I Bibelselskapets "Slektstavlen til Jesus" (3,23, "Jesus var trettitre år gammel" osv.) gjenfinnes naturligvis de fiktive Admin og Arni ... "'Admin' and 'Arni' have no more place in Christ's genealogy than does Idi Amin, although he at least is not a fiction." (Pickering)

Bibelselskapets 'Bibelen lett å lese' er ingen bibeltekst; i annen sammenheng ville det kalles noe i retning halvdokumentar, en vanskelig genre med villedningspotensiale – underholdende kanskje, men nærmest verdiløs for den som søker sannheten: Hva er sant og hva er ikke?

Men Bibelselskapet (bibel.no) "trur at Lett å lesa-teksta er er <sic> god hjelp for alle som er glade i Bibelen. Lykke til med lesinga!"

Leland Ryken (siteres av Michael Marlowe; ch.25): "Having had a quarter of a century to ponder the matter, I have concluded that the criterion of readability, when offered as a criterion by itself, should be met with the utmost resistance. To put it bluntly, what good is readability if a translation does not accurately render what the Bible actually says? If a translation gains readability by departing from the original, readability is harmful. It is, after all, the truth of the Bible that we want."

"-Kommer det flere bøker i en slik lettlest variant"; Dagen (25.01.21) spør Generalsekretæren.

"-Ja; vi jobber med å lage en lettlest versjon med hele Det nye testamentet, med samme faglige krav som vi ellers har. En god oversettelse skal testes på sitt kildepråk, men også på fagligheten i et godt norsk." "-Oversettelsesarbeidet har gitt oss både glede og fascinasjon. Det å oppdage både nyforståelse av grunntekstene og kjenne på gleden av å forvalte Den store boken, sier Wirgnes."

Bibelselskapet som Bibelens "forvalte"r ...?

Bibelselskap har fra sitt tidligste til formål å "encourage the wider circulation of the Holy Scriptures" – ikke produsere (stadig) nye versjoner av samme.

van Bruggen (ch.3; The Role of Bible Societies): "The original purpose of Bible societies was the distribution of existing translations of the Scriptures. The oldest society is the Cansteinsche Bibelgesellschaft, established in 1710; but the British and Foreign Bible Society, formed in London in 1804, became the most influential. This society grew rapidly and helped organize other such societies in other countries. The Netherlands Bible Society was founded in 1814 and the American Bible Society in 1816. Although no master organization existed, the British society was the dominating influence and London remained the unofficial headquarters until after World War II. These societies were formed only for the distribution of Bibles. Other groups already existed to distribute Christian literature (including Bibles) to the poor.

The purpose of the Bible societies was to encourage a wider circulation of the Holy Scriptures without note or comment. This restriction arose from the varied membership of the societies."

"That the Bible societies did not have a doctrinal basis was demonstrated in 1831. Even Unitarians who denied the doctrine of the Trinity of the Godhead could belong to the committees of the British and Foreign Bible Society. Evangelical members who wished to exclude the possibility of an anti-Trinitarian influence found it necessary to leave the society. They formed the Trinitarian Bible Society, which had <and has> a doctrinal basis. The members of this group consisted of "Protestants, who acknowledge their belief in the Godhead of the Father, of the Son, and of the Holy Ghost" and "in the whole Bible as the inspired Word of God, the sole, supreme, and infallible rule of faith and practice." It is remarkable even today that most Bible societies do not have any doctrinal basis at all!

Along with their distribution work, the Bible societies soon began to edit mis-

sionary translations of the Scriptures."

"Bible societies soon began to feel more and more responsibility for the translations they were editing... It was a short step from making missionary translations to making new translations for countries where the church had already been established for centuries.

Many believed that the seventeenth century translations used in most European countries urgently needed to be replaced. The churches had been so divided, however, that they found such a cooperative project almost impossible. The Bible societies emerged as a means by which such translations could be accomplished. The Netherlands Bible Society was a pioneer in this new field." <Det norske bibelselskap (etablert 1816) var dog tidligere i gang med égen oversettelse; det har adskillig sammenheng med splittelsen fra Danmark.>

"Today, Bible translating is largely in the hands of Bible societies and other para-church groups. This development would not have been possible had not the churches deviated on a large scale from the confessions on which they were founded."

"The Bible societies determined their own policies. As long as these policies were related to need that were apparent to all and in accord with the objectives of some churches, they really did act as the handmaids of the churches. The independent nature of the societies, however, has become more evident in the twentieth century.

This independent status of the Bible societies is valued by those denominations that support the World Council of Churches. The World Council has found it difficult to effect true organizational unity among its members and has had difficulty in achieving its desired relationship with the Roman Catholic church. The Bible societies have come to be viewed as a functional form of interdenominational cooperation. They are "the oldest ecumenical organization of the world.""

"During the 1960s and 1970s, the main objective of the societies has become the presentation of the Bible to modern man." "The emphasis is no longer one of merely distributing the Bible, but of putting across the "biblical message." This emphasis on the message is the reason for dynamic equivalent translations. But these objectives require not merely a simplification of the language. New translations in common speech "call for new methods of Bible study." Osv. osv.

Tilbake til Lukas lett å lese; "Ordene er valgt for at så mange som mulig skal forstå dem... Vi synes det har vært spennende å arbeide med denne teksten", skriver Generalsekretæren i Forord.

Og mer spenning kan det vel bli; "Jeg vidner for enhver som hører de profetiske ord i denne bok: Dersom noen legger noget til dette, da skal Gud legge på ham de plager som er skrevet i denne bok; og dersom noen tar noget bort fra ordene i denne profetiske bok, da skal Gud ta bort hans del fra livsens tre og fra den hellige stad, som det er skrevet om i denne bok." (Åp.22,18-19)
Pickering (N.T. with Commentary): The ""Words", plural, includes the individual words that make up the whole. Those textual critics who have wantonly removed words from the Text, on the basis of satanically inspired presuppositions, are out. Those who interpret the Text in such a way as to avoid its plain meaning, likewise. Jehovah the Son affirms that the words are "true and faithful" <21,5>, and He expects us to interpret them that way."